

چه کسی نخستین بار برای کعبه پرده بافت

شاهرخ میرزا در سال ۸۴۸ پرده ای را که در شهر یزد بافته بودند، همراه با صد نفر به مصر و سپس به مکه فرستاد و در آن سال پرده ایرانی بر قامت کعبه افراشته شد.

پرده کعبه اولین بار چگونه درست شد؟ نخستین پرده‌های کعبه چه رنگی بوده است؟+تصاویر شاهرخ میرزا در سال ۸۴۸ پرده ای را که در شهر یزد بافته بودند، همراه با صد نفر به مصر و سپس به مکه فرستاد و در آن سال پرده ایرانی بر قامت کعبه افراشته شد. چه کسی نخستین بار برای کعبه پرده بافت

تهیه پوشش برای خانه خدا سابقه‌ای طولانی دارد، این پوشش مراحل مختلفی را طی کرده تا به پرده امروزی رسیده، پرده‌ای که از مقادیر بسیاری طلا، نقره و حریر تهیه و وزنی بالغ بر دو تن دارد.

به گزارش شفقنا(پایگاه بین المللی همکاری های خبری شیعه)به نقل از پایگاه اطلاع رسانی حج، پرده کعبه عبارت است از پوششی سیاه رنگ که ساختمان کعبه با آن پوشیده می‌شود و به آن پیراهن کعبه و جامه کعبه نیز گفته می‌شود.

پوشاندن خانه کعبه سابقه ای طولانی دارد. البته درباره اینکه چه کسی نخستین بار کعبه را پوشاند اختلاف نظر وجود دارد.

شاید اولین کسی که به پوشاندن خانه کعبه اقدام کرده حضرت اسماعیل (ع) باشد. روش ساخت خانه‌ها در آن زمان به گونه ای بوده که درون آن از دید رهگذران در امان نبود و با باز شدن در، خانه و ساکنان آن در معرض دید رهگذران قرار می‌گرفتند.

همسر اسماعیل که زنی نجیب بود و این مسئله برای او بیشتر رنج آور بود به همسرش اسماعیل پیشنهاد می‌کند پرده ای بر در خانه آویزان کنند تا خانه از دید افراد بیگانه در امان باشد. از این رو تصمیم می‌گیرند خانه خدا را نیز که سنگها از آن بیرون زده و منظره خوشایندی نداشت بپوشانند.

از این رو حضرت اسماعیل مقداری پشم گوسفند جمع کرد و آن را به قبایل اطراف داد تا برای کعبه پوششی مناسب ببافند. هر قسمت از پرده که آماده می‌شد، آن را بر کعبه آویزان می‌کردند تا آنکه مراسم حج فرا رسید، اما هنوز قسمتی از خانه کعبه بدون پرده باقی مانده بود. به پیشنهاد همسر اسماعیل، قسمت باقی مانده را با حصیر پوشاندند. هنگامی که حجاج آمدند، از این کار شگفت زده شدند و پوشش خانه کعبه برای آنان بسیار جالب به نظر آمد. بنابراین تصمیم گرفتند برای کسی که این کار را کرده، هدیه ای جمع آوری کنند. هر طایفه از اعراب چیزی آورد و حصیر را از کعبه گرفتند و پرده کعبه را تکمیل کرده و بر آن نصب کردند.

در روایت دیگری نیز از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود: «#171 حضرت آدم کعبه را به وسیله پشم پوشاند، حضرت ابراهیم با الیاف گیاهی و حضرت سلیمان با قباطی.»

بنا به روایات تاریخی سال ۲۲۰ قبل از هجرت پیامبر اکرم (ص)، شاه تبع حمیری، پادشاه یمن، به قصد ویران کردن مسجدالحرام و خانه کعبه به راه افتاد. اما در بین راه سخت بیمار و زمین گیر شد. وی به راهنمایی یکی از عربهای بیابانگرد برای خانه خدا نذر کرد و شفا یافت. بنابراین برای آن دري با قفل و پوششی برای آن ساخت. این پادشاه یمنی ابتدا خانه را با پوششی از برگ درخت نخل پوشاند و بعد پارچه ای یمنی روی آن کشید و آخر سر با پارچه ای نرم و نازک و لطیف آن را پوشاند. جانشینان دنبال کار او را گرفتند و سالها پوشش خانه کعبه را آماده می‌کردند. آنها خانه خدا را با پارچه‌های یمنی قرمز راه راه می‌پوشاندند.

اما گاهی هم افراد به صورت موردی پوشش خانه را تهیه می‌کردند. نخستین زنی که در دوره جاهلیت این کار را کرد، نبیله بنت حباب مادر عباس بن عبدالمطلب عموی پیامبر اکرم (ص) بود. او حاجتی داشت، نذر کرده بود و حاجتش را که گرفت، پوشش خانه کعبه را تهیه کرد.

در دوره قصی بن کلاب از نیاکان پیامبر (ص) قبیله قریش مسئولیت تهیه پوشش خانه را بر عهده گرفت تا اینکه یکی از

ثروتمندان بزرگ مکه به نام ««ابوریعه مخزومی» بخشی از این وظیفه را پذیرفت. از آن زمان، یکسال او پوشش خانه کعبه را تدارک می‌دید و سال دیگر قریش این کار را به انجام می‌رساند.

نخستین پرده‌های کعبه چه رنگی بوده است؟

قریش نیز بخصوص در اواخر عصر جاهلیت همواره بر کعبه پرده می‌پوشاندند که رنگ آن یا سبز و یا زرد بود و جنس آن خز یا موی بافته شده، پوست و یا پارچه با نقشه راه راه از یمن و یا پارچه‌های عراقی بود. حتی گفته شده پرده‌هایی از عهد جاهلیت تا زمان معاویه بر کعبه باقی مانده بود که مردم پیشنهاد کردند این پرده‌ها برداشته شود.

پیامبر اسلام تا فتح مکه نتوانست جامه‌ای بر خانه خدا بپوشاند. اما بالاخره در سال هشتم هجری، آن حضرت پوششی از پارچه‌های یمنی برای کعبه تهیه کرد و از آن پس، خلیفه‌ها کارش را ادامه دادند و گاه جامه‌ای از پارچه‌های یمنی و گاه از پارچه‌های سفید مصری بر خانه کعبه پوشاندند. خلیفه‌ها و پادشاهان مسلمان، در دوره‌های مختلف، این کار را وظیفه و افتخاری بزرگ تلقی می‌کردند.

پرده کعبه در دوران عباسی‌ها

طبق گزارش تاریخ از عصر عباسیان، نخستین پوشش کعبه، به زمان مأمون مربوط می‌شود در زمان او کعبه را هر سال سه بار می‌پوشانیدند، یک بار در روز ترویبه با دیباج سرخ، بار دوم در اول رجب با قباطی و مرتبه سوم در بیست و هفتم رمضان با دیباج سفید.

در عهد متوکل عباسی نیز به همان سنت رفتار می‌شد و گاهی هر دو ماه یکبار کعبه پوشانیده می‌شد.

در عهد عباسیان گاهی پرده کعبه در بغداد بافته می‌شد و همین امر باعث رونق پارچه بافی در عراق شده بود و نقش مهمی در مرغوبیت و شهرت منسوجات عراقی داشت. گاهی هم از قریه تنیس مصر تهیه می‌شد که از جمله آنها در سال ۱۶۲ در عهد خلافت مهدی عباسی بود.

تا سال ۶۶۱ که پوشش کعبه به انحصار حاکمان مصر در آمد، پوشش همواره از طرف خلفای عباسی تهیه می‌شد و پرده را گاهی از مصر و گاهی از یمن و گاهی از خراسان تهیه می‌کردند.

ابن عبدربه (متوفای سال ۳۲۸ هجری قمری) از پوشش کعبه در زمان خود چنین گزارش می‌دهد:

«همه بیت را می‌پوشاند مگر رکن حجرالاسود را که به اندازه یک و نیم برابر قامت انسان باز گذاشته می‌شود و چون موسم حج رسید کعبه را با ««قباطی» که دیباج سفید خراسانی است، می‌پوشاند و مادام که حجاج در حال احرام هستند همان کسوه سفید بر کعبه باقی می‌ماند و چون از احرام بیرون آمدند، یعنی روز عید قربان، به آن پرده‌ای از دیباج سرخ خراسانی می‌پوشاند که در آن خانه‌هایی است و در آنها حمد و تسبیح و تکبیر و تعظیم خدا نوشته شده است و کعبه تا سال بعد به همین صورت می‌ماند که دوباره بگونه‌ای که گفته شد پوشانیده شود. چون پرده‌ها بر روی کعبه زیاد شود بطوری که سنگینی آنها بر کعبه خطر داشته باشد، قسمتهایی از آن برداشته می‌شود و آنها را خادمان بیت بر می‌دارند. «

در سال ۵۳۲ به خاطر ضعف عباسی‌ها و اختلافاتی که بوجود آمده بود، پوشش کعبه از طرف خلیفه نرسید و در این سال مردی به نام ««رامشت» که یک تاجر ایرانی بود، پوششی از پارچه‌های نفیس به قیمت هجده هزار دینار مصری تهیه کرد و بر کعبه پوشانید.

الناصر الدین الله که در سال ۵۷۵ هجری قمری به خلافت رسید پوشش سبز رنگی از دیباج به کعبه پوشانید و از عهد مأمون تا این زمان پرده به رنگ سفید بود و سپس وی (ناصر) در سال ۶۲۱ پرده‌ای به رنگ سیاه بر کعبه پوشانید و از این زمان به بعد رنگش همیشه سیاه بود.

ابن ابوصیف مفتی مکه، در عصر خود از یکی از شیوخ نقل می‌کند: علت این که پوشش کعبه رنگ سیاه دارد این است که او زائرانی را که در طول تاریخ طوافش می‌کردند، از دست داده و عزادار آنهاست.

در سال ۶۴۴ در اثر طوفان شدیدی که در مکه به وجود آمد، پرده کعبه پاره شد و نایب حاکم یمن از شیخ حرم به نام

منصور بن منعه بغدادی خواست پرده را او تهیه کند. او گفت: پرده را فقط از مال خلیفه می‌توان تهیه کرد و مبلغ سیصد هزار دینار قرض کرد و پرده ای از پنبه تهیه و به آن رنگ سیاه زد و به کعبه پوشانید.

احرام بستن کعبه

از کسانی که درباره پرده کعبه در زمان خود اطلاعاتی به دست داده اند ابن بطوطه است که خود در سال ۷۲۵ عازم مکه شد و ماه‌های حج را در آنجا بود. وی ضمن ارائه اطلاعات با ارزشی از منازل میان مدینه و مکه و وضع معیشت مردم مکه و حاجیان در آن زمان، درباره پرده می‌گوید: «در روز بیست و هفتم ذیقعد پرده کعبه را به اندازه یک و نیم برابر قامت انسان از چهار طرف بالا می‌برند تا دست‌ها به آن نرسد و این عمل را احرام بستن کعبه می‌نامند.»

پوشش کعبه با پرده ای از ایران

تا این زمان عادت این بود که پوشش کعبه از طرف پادشاهان مصر تهیه می‌شد و کسی حق نداشت پرده ای برای کعبه بفرستد تا اینکه در سال ۸۴۸ شاهرخ میرزا فرزند امیر تیمور گورکان، پس از تلاش بسیار موفق شد که پرده را از ایران بفرستد.

ماجرا از این قرار بود که چون شاهرخ میرزا در سال ۸۰۷ در خراسان به سلطنت رسید، یکی از آرزوهای او این بود که پرده کعبه را تهیه کند ولی تهیه و ارسال پوشش کعبه در انحصار پادشاهان مصر بود. شاهرخ طی نامه ای به «الملک الاشرف» تقاضای آن را کرد که مهمترین آنها این بود که اجازه دهد پوشش کعبه را او تهیه کند.

سلطان مصر نپذیرفت و نامه‌های متعددی میان آنها رد و بدل شد و سرانجام در سال ۸۴۳ «الملک الاشرف» درگذشت و پسر او بنام «الملک الظاهر» در جای او نشست و موافقت خود را با درخواست شاهرخ میرزا اعلام کرد و شاهرخ با خوشحالی تمام پرده ای را که در شهر یزد بافته و به هرات انتقال داده شده بود، همراه با صد نفر در سال ۸۴۸ به مصر فرستاد و پادشاه مصر ضمن استقبال شایسته از ایرانیان، آنها را در همان سال همراه با حاجیان مصر به مکه اعزام کرد و در آن سال پرده ایرانی بر قامت کعبه افراشته شد.

از زمانی که عثمانی‌ها بر حجاز و مصر مسلط شدند، تهیه پوشش کعبه در انحصار آنان بود آنها پرده کعبه را از مصر از محل اوقافی که برای این منظور بود، آماده و ارسال می‌کردند. در عهد سلیمان شاه بن سلیمان خان اوقاف کعبه در مصر، مخارج پرده را تأمین نکرد و لذا سلیمان شاه ۱۰ قریه دیگر در مصر خریداری کرد و بر اوقاف کعبه افزود.

آغاز بافت پرده کعبه در مکه

در سال ۱۳۴۵ روابط میان مصر و حجاز تیره شد و پرده از مصر نیامد و عبدالعزیز پرده را تهیه کرد و در سال ۱۳۴۶ وی مؤسسه ای جهت بافت پرده در محله اجیاد مکه تأسیس و از هند بافندگانی آورد تا اینکه کسانی از خود مکه این صنعت را یاد گرفتند.

بدینگونه اولین پوششی که در خود مکه بافته شد، در سال ۱۳۴۶ بود. این پوشش از حریر طبیعی بود و رنگ مشکی داشت.

تا سال ۱۳۵۸ پوشش کعبه در همان کارگاهی که عبدالعزیز ساخته بود تهیه می‌شد تا اینکه دولت مصر از عبدالعزیز خواست اجازه دهد کسوه مجدداً از مصر حمل شود و عبدالعزیز این اجازه را داد و کارگاه مزبور تعطیل و بار دیگر پرده از مصر آمد و این کار تا سال ۱۳۸۲ ادامه داشت.

در این سال پرده کعبه از مصر تا بندر جده حمل شد ولی بدلیل اختلاف میان مقامات سعودی و فرمانده کشتی مصری، این کشتی که حامل پرده و حجاج مصری بود به مصر بازگشت. در آن سال سعودی‌ها در تلاش برای تهیه پرده کعبه به هند، پاکستان، سوریه و ژاپن سفر کردند ولی موفق نشدند اما وقتی به کارگاه تعطیل شده عبدالعزیز مراجعه کردند قطعه‌هایی را یافتند و از تنظیم آنها پرده کاملی آماده کردند و در دهم ذیحجه ۱۳۸۲ کعبه را با آن پوشانیدند.

از آن زمان تا کنون پرده کعبه در خود مکه تهیه می‌شود و محلی که اکنون برای بافت کسوه در نظر گرفته شده، در مدخل مکه در زمینی به مساحت صد هزار متر مربع قرار دارد و مشتمل بر آلات نساجی و بافندگی دستی و هم ماشین آلات

جدید است.

مشخصات پرده خانه خدا

کارخانه ای که پوشش خانه خدا را تهیه می‌کند از بافتهای دستی و ماشینی همچنین افراد متخصص در این مورد خاص بهره می‌برد، بر روی این پوشش آیات قرآن مجید با خط زیبا و به شکل جالبی با نخهای طلا و نقره بافته می‌شود.

جنس آن از حریر طبیعی و خالص و به رنگ مشکی است. ارتفاع آن به ۱۴ متر می‌رسد و نوار دور این پوشش که به عرض ۹۵ سانتیمتر و طول ۴۵۰۰ سانتی متر است از ۱۶ قطعه به شکل مربع از تزئینات اسلامی پوشیده شده است.

بر روی این نوار آیات قرآنی نوشته شده است که در فواصل معین عباراتی چون ««یا حی یا قیوم»، ««یا رحمن یا رحیم» و ««الحمد لله رب العالمین» با رنگ طلایی نوشته شده است.

پوشش ««در» کعبه نیز از حریری است به ارتفاع ۶ / ۵ متر و عرض ۳ / ۵ متر و بر روی آن آیات قرآنی و تزئینات اسلامی با طلا و نقره پوشیده شده است.

پرده خانه خدا از ۵ قطعه تشکیل شده است که هر قسمت یک طرف کعبه را می‌پوشاند و قطعه پنجم هم در کعبه را در بر می‌گیرد بطوریکه هنگام نصب، وزن آن نزدیک به دو تن می‌رسد.

این پرده با همکاری کارخانه‌های داخل و خارج عربستان تهیه می‌شود؛ پارچه حریر این پرده را هر سال یکی از کشورها هدیه می‌کند و پرده قبلی نیز به رؤسا و سران کشورهای اسلامی اهدا می‌شود.

بطور تقریب ۷۰۰ کیلوگرم حریر، ۱۲۰ کیلوگرم طلا و ۲۵ کیلوگرم نقره در بافت پرده کعبه مورد استفاده قرار می‌گیرد که که هزینه آن حدود ۲۰ الی ۲۲ میلیون ریال سعودی است.

پرده جدید کعبه آماده نصب است

پرده جدید امسال نیز در مراسم روز نهم ماه ذی الحجه (روزعرفه) مصادف با ۱۴ اکتبر است، به کعبه آویخته می‌شود.

محمد بن عبدالله باجوده" مدیر کل کارگاه پرده کعبه در مکه مکرمه می‌گوید که ابریشم خام بکار رفته در پرده کعبه از ایتالیا و سوییس وارد می‌شود و پس از شستشوی چندین باره و رنگ رزی آن، به دو صورت ساده و منقوش در می‌آید، خط ساده همان کمر بند اطراف است که بر روی آن آیاتی از قرآن کریم با نخهای طلایی نوشته می‌شود.

وی گفت: ۲۱۰ کارگر عربستانی در کارگاه پرده کعبه فعالیت می‌کنند پس از اتمام این کار و آغاز نصب آن، به محض آنکه پرده قدیم از کعبه برداشته شود، به قطعاتی کوچک بریده می‌شود تا به عنوان هدیه به شخصیت‌های برجسته و هیات‌های اسلامی اهدا گردد.

««حسنین شریف» رئیس بخش قلابدوزی که برای بیش از ۳۰ سال در کارگاه پرده کعبه فعالیت می‌کند، گفت: یکی از عملیات وقت گیر بافت خطوط اسلامی با طلا بر روی پرده است و این مهارتی است که از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود.

وی افزود: کسانی که خواهان آموزش برای کار در کارگاه پرده کعبه هستند، درخواست خود را ارائه می‌دهند و در حال حاضر ۱۰ کارآموز داریم که ۶ نفر از آنها در بخش قلابدوزی تحت نظارت یکی از کارگران آموزش می‌بینند. دوره آموزش معمولاً سه ماه است و شاید در برخی موارد یک سال نیز ادامه داشته باشد.

تقریباً همه کارگران از شهر مکه مکرمه هستند و اغلب آنها تا آخر عمر در این کارگاه مشغول به کار می‌شوند.

««سلمان لقمانی» رئیس بخش بافت خودکار در این کارگاه گفت: ماشین‌های ساخت مواد لازم برای پرده جدید در مکه ۲۵ سال است که وارد کشور شده است.

وي افزود: به رغم پیشرفت بزرگ در ماشینهای جدید، اما پرده جدید که سالی یکبار عوض می‌شود، هشت ماه طول می‌کشد تا تیم کارگران ماهر ساخت آن را به پایان برسانند.